

चौरीदेउराली गाउँपालिका, काभ्रेपलाञ्चोकको न्यायिक समिति सञ्चालन कार्यविधि, २०७९

चौरीदेउराली गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
ढाँडखर्क भञ्ज्याङ्ग, काभ्रेपलाञ्चोक
बागमती प्रदेश
नेपाल

न्यायिक समिति सञ्चालन कार्यविधि २०७९

गाउँसभाबाट पारित मिति: २०७९/१०/२६

प्रमाणिकरण भएको मिति: २०७९/१०/२६

नेपालको संविधान २०७२ को धारा २१७ ले व्यवस्था गरे अनुसार कानून बमोजिम आफ्नो क्षेत्र अधिकार भित्रका विवाद निरूपण गर्ने उद्देश्यबाट चौरीदेउराली गाउँपालिका, काभ्रेपलाञ्चोक गाउँसभाले न्यायिक समितिको गठन कार्यविधि, २०७९ तर्जुमा गरी पारित गरिएको छ ।

परिच्छेद-१

नाम र प्रारम्भ

१. यस कार्यविधिको नाम:

क) यस कार्यविधिको नाम चौरीदेउराली गाउँपालिकाको न्यायिक समिति कार्यविधि २०७९ रहेको छ ।

ख) यो कार्यविधि चौरीदेउराली गाउँ सभाबाट पारित भएपछि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा ।

क) "संविधान" भन्नाले नेपालको संविधान २०७२ लाई सम्झनु पर्दछ ।

ख) "गाउँपालिका" भन्नाले संविधानको धारा ५६ को उपधारा ४ बमोजिमको गाउँपालिका सम्झनु पर्दछ ।

ग) "कार्यविधि" भन्नाले चौरीदेउराली गाउँपालिका, काभ्रेपलाञ्चोकको न्यायिक समिति सम्बन्धी कार्यविधि २०७९ सम्झनु पर्दछ ।

घ) "संयोजक" भन्नाले यस कार्यविधिको बमोजिमको न्यायिक समितिको संयोजकलाई सम्झनु पर्दछ ।

ङ) "न्यायिक समिति" भन्नाले गाउँपालिका अन्तर्गत गठन भएको न्यायिक समिति सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद २

न्यायिक समितिको गठन

३.(१) नेपालको संविधान २०७२ ले व्यवस्था गरे अनुसार कानून बमोजिम आफ्नो क्षेत्र भित्र विवाद निरूपण गर्न न्यायिक समिति गठन गरिएको छ ।

(२) न्यायिक समितिमा निम्न पदाधिकारीहरू रहने छन् ।

क) गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष-संयोजक

ख)गाउँसभाबाट आफु मध्येबाट मनोनित भएका दुई जना सदस्य-सदस्य

(३) उपनियम (२) बमोजिम गठित समितिले आवश्यक ठानेमा सम्बन्धित विषयको विशेषतः जलाई समेत आमन्त्रण गर्न सक्ने छ ।

४.समितिको काम,कर्तव्य र अधिकार:(१)प्रचलित कानुनले तोकिएको काम,कर्तव्य र अधिकारको अतिरिक्त समितिको काम ,कर्तव्य अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

क) गाउँपालिका क्षेत्र भित्रबाट पर्न आएका उजुरी एवं विवादलाई दर्ता गरी सो दर्ताको निस्सा दिने व्यवस्था मिलाउने ।

ख)आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्र रहेको विवादित विषय समितिको बैठकमा छलफल गराई आवश्यक समिति समक्ष पठाउन सक्ने छ ।

ग)समितबाट भएको निर्णयहरुको अभिलेखिकरण गराई सुरक्षित राख्न लगाउने ।

घ)समितिले आवश्यक ठानेमा विवादमा पक्षहरुलाई उपस्थिति गराई प्रचलित कानुन बमोजिम वयान लिखित जवाफ वा प्रत्युत्तर माग गरी कार्यविधि अपनाई विवादको निरूपण गर्ने ।

ङ)मध्यस्थता समितिको गठन अनुसुची १ बमोजिम हुनेछ ।

५.समितिको बैठक बस्ने स्थान:(१)समितिको बैठक बस्ने चौरीदेउराली गाउँपालिकाको कार्यालयकमा रहने छ ।

६.बैठकको सूचना:(१) न्यायिक समितिले बैठकको सूचना दिने एवं अन्य प्रशासनिक कार्यका लागि एकजना कर्मचारी तोक्न सक्नेछ ।

२) न्यायिक समिति वा संयोजकको निर्देशन अनुसार उपदफा(१) बमोजिम तोकिएको व्यक्तिले बैठकको सूचना समितिको सदस्य,आमन्त्रित पदाधिकारी एवं बैठकमा बोलाउनु पर्ने अन्य व्यक्तिलाई दिनु पर्नेछ ।

७.बैठकक गणपुरक संख्या:

१)न्यायिक समितिको बैठक कम्तिमा दुई तिहाई सदस्यहरुको उपस्थितिमा मात्र बस्नेछ ।

८.बैठकमा छलफलमा विषय प्रस्तुत गर्ने विधि:

क)चौरीदेउराली गाउँपालिकाको कार्यालय भित्र पर्न आएका न्यायिक प्रक्रियाद्वारा निरूपण गरिनु पर्ने उजुरी एवं विवाद लगायतको विषय चौरीदेउराली गाउँपालिकाको कार्यालयमा दर्ता भई समिति समक्ष पेश हुने छ ।

ख)समिति समक्ष भएको उजुरी,विवादको विषयमा सबै सदस्यहरुले आ-आफ्नो विचार एवं मत राख्न पाउने छन् ।

ग)बैठकमा आमन्त्रित सदस्य एवं विशेषज्ञले आफ्नो राय प्रस्तुत गर्न सक्नेछ ।

घ)बैठकमा आमन्त्रित सदस्य एवं विशेषज्ञले आफ्नो राय प्रस्तुत गर्न सक्नेछ ।

ड)विवादका पक्ष विवक्षलाई उचित सुनुवाई र प्रमाण पेश गर्ने अबसर दिइने छ ।

च)बैठकमा पेश भएका उजुरी एवं विवादका विषयमा प्रयाप्त विचार विमर्श एवम छलफल भई उचित निर्णय लिने क्रममा कुनै कानुनी अड्चन द्विविधा वा अझ कानुनी निकासका लागि सहजिकरण आवश्यक भएमा कानूनी राय लिन सकिने छ । बैठकमा सहजीकरणका लागि आवश्यक बातावरण संयोजकले मिलाउनु पर्ने छ । सदस्यहरूबीच राय बाझी भएमा संयोजकको निर्णय मान्य हुने छ ।

९.निर्णय प्रकृया:

१)न्यायिक समिति समक्ष प्रस्तुत भएका विवादको निराकरणका लागि गाउँपालिकाको सबै वडामा तीन सदस्यीय मेलमिलाप केन्द्र गठन गरिने छ । उक्त मेल मिलाप केन्द्र सञ्चालन प्रक्रिया र गठन कार्यविधि न्यायिक समितिले निर्णय गरे बमोजिम हुने छ ।

२)तोकिएको समय सीमा भित्र मेलमिलाप केन्द्रबाट मेलमिलाप गराइएको वा गराउन नसकेको राय सहितको प्रतिवेदन न्यायिक समितिमा फिर्ता पठाउनु पर्ने छ ।

३)समितिको सदस्यको बहुमतहरूद्वारा पारित निर्णय नै बैठकको निर्णय मानिने छ ।

४)सदस्यहरूबीच राय बाझी भएमा माथि लेखिए बमोजिम हुनेछ ।

१०.निर्णय कार्यान्वयन तथा अभिलेख: न्यायिक समितिबाट भएका निर्णय कार्यान्वयन गर्ने,कार्यान्वयनका लागि पेश गर्ने तथा अभिलेख सुरक्षित राख्ने लगायतको दायित्व न्यायिक समितिका तोकिएको कर्मचारी हुने छ ।

१)बैठकबाट पारित निर्णयको अभिलेख गर्न एक छुट्टै निर्णय पुस्तिकाको व्यवस्था गरिने छ ।

२)बैठकबाट पारित भएका सबै निर्णयहरू निर्णयहरू निर्णय पुस्तिकामा लेखि अभिलेखबद्ध गरिने छ ।

३)निर्णय पुस्तिका न्यायिक समितिको सचिवालयमा रहनेछ ।

११.निर्णय प्रमाणित: समितिबाट भएको निर्णयको प्रमाणित संयोजकबाट हुने छ ।

१२.गोप्य राख्नुपर्ने:१)न्यायिक समितिमा भएको छलफलमा संयोजक,सदस्य वा आमन्त्रित व्यक्तिले समितिको हित र उचित निर्णयमा पुग्न दिएको राय र विचारलाई विवाद निरूपण नभएसम्मका लागि कसैले प्रकाशमा ल्याउन हुदैन ।

१३.बैठक भत्ता:क)न्यायिक समितिमा भाग लिए बापत संयोजक ,सदस्य र आमन्त्रित सदस्यले पाउने बैठक भत्ता गाउँ कार्यपालिकाले तोकेको बमोजिम हुनेछ ।

ख)प्रचलित कानून बमोजिम कर कट्टा गरि बैठक भत्ता भुक्तानी गरिनेछ ।

१४. आमन्त्रित: न्यायिक समितिको संयोजकले बैठकको लागि आवश्यक ठानेको व्यक्ति/सम्बन्धित विषयका विशेषज्ञ, कर्मचारी वा कुनै पदाधिकारीलाई आमन्त्रण गर्न सक्ने छ ।

१५.(१) कुनै कारणबाट न्यायिक समितिका संयोजक वा सदस्यहरूको स्थान रिक्त रहेमा अर्को व्यवस्था नभएसम्मको लागि गाउँसभाले तोकिएको व्यक्ति न्यायिक समितिको संयोजक एवं सदस्य रहने छन् ।

(२) न्यायिक समितिको रिक्त पदाधिकारीको पदपूर्ति भएपछि उपनियम(१) बमोजिम तोकिएको व्यक्ति न्यायिक समितिको व्यक्ति न्यायिक समितिको संयोजक एवं सदस्यबाट स्वतः हटने छन् ।

परिच्छेद ३

क) न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र:

१) न्यायिक समितिलाई देहायका विवादको निरूपण गर्ने अधिकार हुनेछ ।

क) आलीधुर, बाँध पैनी, कुलो वा पानीघाटको बाँडफाड तथा उपयोग ,

ख) अर्काको बाली नोक्सान गरेको

ग) चरन, घाँस , दाउरा

घ) ज्याला मजदुरी नदिएको

ङ) घरपालुवा पशुपन्छी हराएको वा पाएको

च) जेष्ठ नागरिकको पालनपोषण तथा हेरचाह नगरेको

छ) नाबालक छोरा छोरी वा पति पत्नीलाई इज्जत आमद अनुसार खान लगाउन जा शिक्षा दीक्षा नदिएमा ।

ज) अन्य व्यक्तिको घर जग्गा वा सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख विरुवा लगाएको ।

झ) आफ्नो घर वा बलेसीबाट अर्काको घर , जग्गा वा सार्वजनिक बाटोमा पानी झारेको

ञ) संधियारको जग्गा तर्फ झ्याल राखी बनाउनु पर्दा कानुन बमोजिम छोड्नु पर्ने परिणामको जग्गा नछोडी बनाएको

ट) कसैको हक वा स्वामित्व भए पनि परापूर्व देखि सार्वजनिक रूपमा प्रयोग हुदै आएको बाटो, बस्तुभाउ निकाल्ने निकास, बस्तु भाउ चराउने चौर , धार्मिक स्थल, कुलो, नहर, पाटी पौवा वा अन्य कुनै सार्वजनिक स्थलको उपयोग गर्न नदिएको वा बाधा पुऱ्याएको ,

ठ) सङ्घीय वा प्रदेश कानुनले स्थानीय तहबाट निरूपण हुने भनी तोकेका अन्य विवाद ।

ड) न्यायिक समितिलाई देहायका विवादहरूलाई मेलमिलापको माध्यमबाट मात्र विवादको निरूपण गर्ने अधिकार हुनेछ ।

२)न्यायिक समितिलाई देहायका विवादहरुमा मेलमिलापको माध्यमबाट मात्र विवादको निरूपण गर्ने अधिकार हुनेछ ।

क)सरकारी,सार्वजनिक वा सामुदायिक बाहेक एकाको हको जग्गा अर्कोले चापी,मिची वा घुसाई खाएको र

ख)सरकारी,सार्वजनिक वा सामुदायिक बाहेक आफ्नो हक नपुग्ने अरुको जग्गामा घर वा कुनै संरचना बनाएको ।

ग)पती पत्नी बिचको सम्बन्ध विच्छेद

घ)अङ्गभङ्ग बाहेकको बढीमा एक वर्ष सम्म कैद हुन सक्ने कुटपिट

ङ)गाली बेइज्जती

च)लुटपिट

छ)पशुपन्छी छाडा छोडेको वा पशुपन्छी राख्दा वा पाल्दा लापरवाही गरी अरुलाई असर पारेको

ज)अरुको आवासमा अनधिकृत प्रवेश गरेको

झ)अर्काको हक भोगमा रहेको जग्गा आवाद वा भोग चलन गरेको

ञ)ध्वनी प्रदुषण गरी वा फोहोरमैला फषाकी छिमेकीलाई असर पुऱ्याएको

ट)प्रचलित कानून बमोजिम मेलमिलाप हुन सक्ने व्यक्ति बादी भई दायर हुने अन्य देवानी र एक वर्ष सम्म कैद सक्ने फौजदारी विवाद ।

(३)उपदफा (२)बमोजिमक विवादको सम्बन्धमा पक्षले चाहेमा सिधै अदालतमा मुद्दा दायर गर्न बाधा परेको मानिने छैन ।

(४)यस दफामा उल्लिखित विवादमा प्रचलित कानूनमा मुद्दा हेर्ने निकाय समक्ष निवेदन दिने कुनै हदम्याद तोकिएको सोहि म्यादभित्र र कुनै हदम्याद नतोकिएकोमा त्यस्तो कार्य भएकव भए गरेको मितिले पैतिस दिन भित्र न्यायिक समिति समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ ।

ख) अधिकार क्षेत्रको प्रयोग:(१) न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्रको प्रयोग न्यायिक समितिको संयोजक र सदस्यहरुले सामुहिक रूपले गर्नेछन् र बहुमतक राय न्यायिक समितिको निर्णय मानिनेछ ।

(२)उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि न्यायिक समितिको संयोजक र अर्को एक जना सदस्यको उपस्थिति भएमा विवादको कारबाही र किनार गर्न सकिनेछ ।

(३)न्यायिक समितिको संयोजक बाहेक अरु दुई जना सदस्यको उपस्थिति भएमा विवादको किनारा गर्न बाहेक अरु कारबाही गर्न सकिनेछ ।

(४) कुनै कारणले संयोजक पद रिक्त भएमा न्यायिक समितिमा रहेका अन्य दुई जना सदस्यको सर्वसम्मतिमा विवादको कारबाही र किनारा गर्न सकिनेछ ।

(५) यस दफामा अन्तर्गत जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता तापनि कुनै विवादको सम्बन्धमा न्यायिक समितिको संयोजक वा कुनै सदस्यको निजि सरोकार वा स्वार्थ गासिएको वा त्यस्तो संयोजक वा सदस्यको नाता भित्रका व्यक्ति विवादको पक्ष भएमा निजबाट सो विवादको कारबाही र किनारा हुन सक्ने छैन ।

(६) उपदफा(५) बमोजिम कुनै संयोजक वा सदस्यले हेर्न नमिल्ने विवादको हकमा त्यस्तो संयोजक वा सदस्य बाहेकका अन्य सदस्यले विवादको कारबाही र किनारा गर्न सक्नेछन । संयोजक र सबै सदस्यले त्यस्तो विवादको कारबाही र किनारा गर्न नमिल्ने भएमा सम्बन्धि सभाले तीन जना सदस्यलाई सो विवादको मात्र कारबाही र किनारा गर्ने गरी तोक्नु पर्नेछ ।

(७) उपदफा(६) बमोजिमको विवादको कारबाही र किनारा गर्दा तीन सदस्य मध्येको जेष्ठ सदस्यले न्यायिक समितिको संयोजक भई काम गर्नेछ ।

ग) न्याय सम्पादनको प्रक्रिया: (१) न्यायिक समितिले आफु समक्ष पेश भएको विवादको निवेदन दर्ता गरी दर्ताको निस्सा सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) न्यायिक समितिले आफु समक्ष पेश भएको विवादको निवेदनको कारबाही र किनारा गर्दा सम्भव भएसम्म मेलमिलाप गर्न प्रोत्साहित गरी दुवै पक्षको सहमतिमा मिलापत्र गराउनु पर्नेछ । पक्षहरूबीच मिलापत्र हुन नसकेमा दफा ४ को उपदफा(१) मा उल्लेखित विवादमा न्यायिक समितिले कानून बमोजिम विवादको कारबाही र किनारा गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा(२) बमोजिम मिलापत्र गराउँदा न्यायिक समितिले आफुले सूचिकृत गरेको मेलमिलाप कर्ताबाट गराउनु पर्नेछ ।

(४) न्यायिक समितिले दफा ४ को उपदफा (२) मा उल्लेखित विवादमा प्रतिवादी उपस्थिति भएको मितिले तीन महिना भित्र मेलमिलापको माध्यमबाट टुंग्याउनु पर्नेछ । सो अबधिभित्र मेलमिलाप हुन नसकेमा सोहि व्यहोरा उल्लेख गरी पक्षलाई अदालत जान सुनाई र सो सगँ सम्बन्धित मिसिल कागज र प्रमाण समेत सम्बन्धित अदालतमा पठाईदिनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा(४) बमोजिम पक्ष हाजिर हुन आएमा सम्बन्धित अदालतले प्रचलित कानून बमोजिम सो मुद्दाको कारबाही र किनारा गर्नु पर्नेछ ।

(६) न्यायिक समितिले आफु समक्ष परेको विवादमा बादीले प्रतिवादीको नाममा कुनै बैक, कम्पनी, वित्तिय संस्था वा अन्य कुनै निकायमा रहेको खाता, निक्षेप वा प्रतिवादीले पाउने कुनै रकम यथास्थितिमा राखी कसैलाई भुक्तानी नगर्न नगराउन वा प्रतिवादीको हक हस्तान्तरण

गर्नबाट रोक्का गर्नको लागि निवेदन दिएकोमा न्यायिक समितिले प्रारम्भिक जाचबुझबाट सो बमोजिम गर्न उपयुक्त देखेमा अबधि तोकरी रोक्काको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्नेछ र त्यसरी लेखि पठाएकोमा सो बमोजिम रोक्का गरी त्यसको जानकारी न्यायिक समितिलाई दिनु पर्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम रोक्का भएकोमा प्रतिवादीले त्यस्तो रोक्का फुकुवा गर्नको लागि न्यायिक समिति समक्ष निवेदन दिएमा सो समितिले त्यस्तो निवेदन बमोजिम रोक्का फुकुवा गर्न मुनासिब देखेमा रोक्का फुकुवाको लागि सम्बन्धित निकाया लेखि पठाउन सक्नेछ र त्यसरी पठाएकोमा सो बमोजिम रोक्का फुकुवा गरी त्यसको जानकारी न्यायिक समितिलाई दिनु पर्नेछ ।

(८) दफा ४ बमोजिम न्यायिक समितिले अधिकार क्षेत्र प्रयोग गर्दा पति पत्नि बिचको वा जेष्ठ नागरिकको संरक्षण सम्बन्धि विवादमा पीडित, निजको नावालक सन्तान वा निजसँग आश्रित अन्य व्यक्तिको हितक लागि सम्बन्धित पक्षलाई देहायको अन्तरिम संरक्षणात्मक आदेश समेत दिन सक्नेछ:

(क) पीडितलाई निज बसी आएको घरमा बसोबास गर्न दिन, खानलाउन दिन, कुटपिट नगर्न तथा शिष्ट र सभ्य व्यवहार गर्न,

(ख) पीडितलाई शारिरिक वा मानसिक चोट पुगेको भएमा उपचार गराउन,

(ग) पीडितलाई अलग रूपमा बसोबासको प्रबन्ध गर्नु पर्ने देखिएमा सोको व्यवस्था गर्न र अलग बस्दा निजको भरणपोषणको लागि उचित व्यवस्था गर्न ,

(घ) पीडितकोलाई गाली गलौज गर्ने, धम्की दिने वा असभ्य व्यवहार गर्ने कार्य नगर्न नगराउन,

(ङ) पीडितको हित र सुरक्षाको लागि अन्य आवश्यक कुरा गर्न गराउन,

(९) दफा ४ बमोजिमको कुनै विवाद सम्बन्धमा न्यायिक समितिमा कुनै निवेदन परेकोमा प्रचलित कानूनमा मुद्धा हेर्ने निकाय समक्ष प्रतिवादी उपस्थिति हुनु पर्ने म्याद किटिएको भए सोहि म्यादभित्र र म्याद नकिटिएको नभएमा बाटाका म्याद बाहेक १५ दिन भित्र प्रतिवादी आफै वा आफ्नो वारेस मार्फत लिखित व्यहोरा सहित न्यायिक समिति समक्ष उपस्थिति हुनु पर्नेछ ।

(१०) दफा ४७ बमोजिमको विवादका न्यायिक समितिले मेलमिलाप गराउने प्रयोजनको लागि प्रत्येक वडामा मेलमिलाप केन्द्र गठन गर्न सक्नेछ ।

(११) न्यायिक समितिले विवादको निवेदनम कारबाही र किनारा गर्दा निवेदकको दर्ता, त्यस्तो विवादको आवश्यक जाँचबुझ तथा कारबाही, म्याद तामेली, पक्षहरु उपस्थिति गराउने तथा

मिलापत्र गराउने प्रक्रिया ,विवादको किनारा गर्नु पर्ने अबधि लगत कट्टा गर्ने लगायतका विवादको निरुपण सम्बन्धित अन्य कार्यविधि स्थानिय कानून बमोजिम हुनेछ ।

(घ) लिखित जानकारी दिनु पर्ने:न्यायिक समितिबाट विवादको अन्तिम निर्णय भएको मितिले ३५ दिन भित्र सम्बन्धित पक्षलाई सो निर्णयको प्रमाणित प्रतिलिपि उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

ड) पनरावेदन गर्न सक्ने:न्यायिक समितिबाट भएको निर्णयमा चित्त नबुझ्ने पक्षले निर्णयको जानकारी पाएको मितिले ३५ दिन भित्र सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

च)मिलापत्र वा निर्णय कार्यान्वयन गर्ने:(१) कार्यपालिकाले न्यायिक समितिबाट भएको मिलापत्र वा निर्णयको तत्काल कार्यान्वयन गर्नु/गराउनु पर्नेछ ।

(२) न्यायिक समितिबाट भएको मिलापत्र वा निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धि अन्य व्यवस्था स्थानीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

छ)अभिलेख राख्नु पर्ने:(१)न्यायिक समितिबाट भएका मिलापत्र वा विवाद सगँ सम्बन्धित लिखत,मिलापत्र वा निर्णय भएका विवादसगँ सम्बन्धित लिखित मिलापत्र वा निर्णयको अभिलेख व्यवस्थित र सुरक्षित रूपमा राख्नु पर्नेछ ।

(२) न्यायिक समितिले आफुले गरेको कामको वार्षिक विवरण अध्यक्ष मार्फत सम्बन्धित सभामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद ४

१६.कार्यविधिमा संशोधन:(१) गाँउसभाले यो कार्यविधि संशोधन आवश्यक ठानेमा गाउँ सभाले संशोधन गर्ने छ ।

(२) कार्यविधि संसोधन गर्न आवश्यक भएमा न्यायिक समितिले निर्णय गरि संसोधन गर्ने कारण र विषय सहित गाउँसभाका विशेष प्रस्ताव पेश गर्नु पर्ने छ ।

१७.न्यायिक समितिले आफुले गरेको काम कारवाहीको वार्षिक प्रतिवेदन संयोजकले गाउँसभा समक्ष पेश गर्नु पर्ने छ ।

१८.थपघट वा हेरफेर: यस कार्यविधि कार्यान्वयनका क्रममा बाधा अबरोध वा अस्पष्टता आएमा त्यस्तो बाधा अड्चन फुकाउने प्रयोजनको लागि गाउँसभाले यस कार्यविधिको आवश्यकता अनुसार व्यवस्था गर्ने सक्ने छ ।

१९.यस कार्यविधिका कुनै प्रावधानहरु संविधान प्रचलित कानून एंव ऐन नियमावलि सँग बाझिएमा बाझिएको हद सम्म अमान्य हुनेछ ।

२०.आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रको विवाद हो वा होइन भन्ने विवाद उत्पन्न भएमा गाउँसभाले सोको एकिकन गर्ने छ ।

अनुसूची १

नियम ४(१) (ड) संग सम्बन्धित

क)प्रचलित कानुन बमोजिम पेश भएको विवाद सुरु कारबाही र किनारा गर्ने प्रयोजनका लागि गाउँपालिकाले स्थानिय व्यक्ति एवं सामाजिक कार्यकर्ता मध्येबाट उपयुक्त देखिएका व्यक्तिहरुको सहमति लिई कम्तीमा ३ जनाको नामथर,वतन समेत खुलाई मध्यस्थता सूची तयार तयार गरी सार्वजाजिक गर्ने छ ।

ख)विवादका पक्ष र विपक्षीले चाहेमा आफ्नो तर्फबाट दुई दुई जना व्यक्ति नियुक्त गर्न सक्ने छ ।